

ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОГО БІРЖОВОГО РИНКУ

В.О. Яворська, кандидат економічних наук

Ю. А. Кикла, студентка

Проаналізовано сучасний стан світового біржового ринку. Визначено структуру світової біржової торгівлі. Охарактеризовано особливості функціонування світових бірж за географічними регіонами. Наведено основні тенденції розвитку світового біржового ринку.

Світовий біржовий ринок, біржова торгівля, біржовий альянс, ф'ючерси, опціони.

Сучасний світовий біржовий ринок характеризується постійними змінами біржової організаційної структури, технології біржової торгівлі, видів біржових інструментів та базисних активів. Сучасні світові біржі – це біржові альянси, які об'єднують фондові й товарні біржі на міжконтинентальному рівні. Біржові електронні торгівельні майданчики надають нині широкі можливості для учасників біржових торгів здійснювати цілодобово торгівлю з будь-якого куточку світу великим спектром біржових інструментів. Такі перетворення сприяли підвищенню конкурентоспроможності світових бірж, а також зростанню ліквідності та прозорості біржових торгів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика дослідження світового біржового ринку зустрічається у працях багатьох світових і вітчизняних вчених, а саме: А. Буреніна, Дж. Блека, С. Вайна, М. Даніеля, О. Дегтярьової, Р. МакДональда, В. Еворса [4, 5], Дж. Маршала, Л. Примостки, М. Солодкого [1–3], О. Сохацької, Дж. Халла та інших.

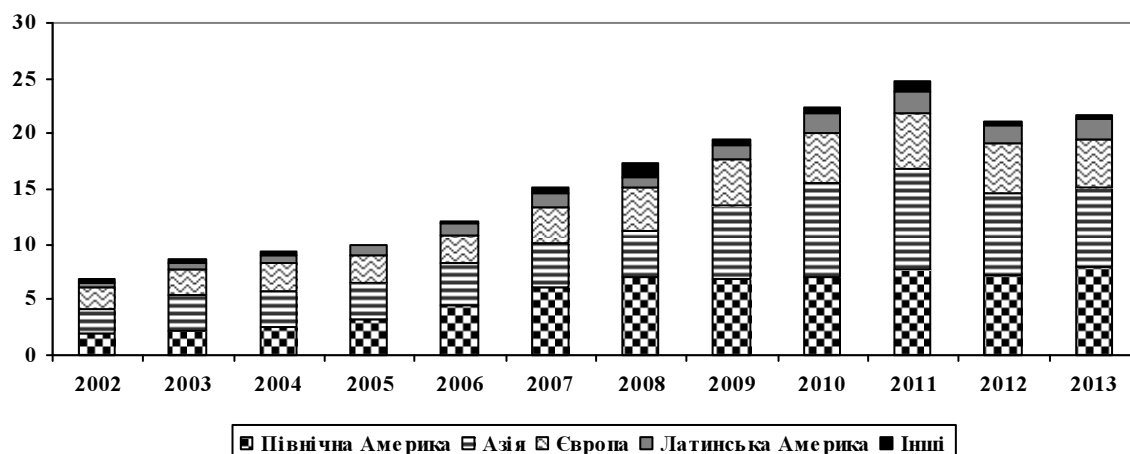
Мета дослідження – визначення тенденцій світового біржового ринку за умов світової глобалізації фінансових і товарних ринків та біржової консолідації.

Виклад основного матеріалу. Оцінка сучасного стану світового біржового ринку в 2013 р. свідчить про поступове відновлення зростаючої тенденції, починаючи з 2012 р., коли було зафіксовано значне падіння до 15,3% [4, 5].

Динаміка біржової торгівлі за географічними регіонами свідчить про поступове зростання обсягів торгівлі на біржах Азії (див. рисунок).

Динаміка обсягів світової біржової торгівлі в 2013 р. за географічними регіонами свідчить про найбільше зростання на біржах, які знаходяться в Північній Америці (+9,9%). Це було досягнуто за рахунок біржової торгівлі ф'ючерсами та опціонами на відсоткові ставки. Значне підвищення обсягів торгів спостерігається на біржові інструменти

енергетичної групи на Інтерконтинентальній біржі. Найбільшу питому вагу у світовій біржовій торгівлі займають біржі Північної Америки – 36,7%.

Динаміка структури світової біржової торгівлі за географічними регіонами, млрд угод*

*Джерело: побудовано на основі даних [5].

Основні падіння обсягів торгів спостерігаються в тих географічних регіонах, які завжди характеризувалися значно вищим рівнем біржової активності, а саме: на біржах Азійсько-Тихоокеанського регіону, Європейського регіону, Південної Америки. Таким чином, у 2013 р. у світовій біржовій торгівлі друге місце зайняли біржі Азійсько-Тихоокеанського регіону – 33,7%, частка бірж Європи знизилася до 20,1%, а Південної Америки – до 7,8% [5].

Оцінка зміни структури світового біржового ринку за видами базових активів свідчить про домінування фінансового ринку, частка якого в 2013 р. становила 81,5%, тоді як на біржовий товарний ринок припадає 19,5%. Необхідно зазначити, що останніми роками частка торгівлі товарними деривативами зростає. Так, з 2011 р. вона зросла на 8,6% у загальному обсязі світової біржової торгівлі. Найбільше зростання у 2013 р., порівняно з 2012 р., спостерігається по біржових інструментах групи «Інші види» – 95,8% (див. таблицю).

Значне зростання обсягів торгів спостерігається по наступних групах активів: енергоресурси – 36,7%, дорогоцінні метали – 34,9%, кольорові метали – 16,6%, відсоткові ставки – 14,6%. Значне зниження обсягів світової біржової торгівлі спостерігається на фондові індекси – 11,2%, а також сільськогосподарську продукцію – 3,3% [5].

Останніми роками основною тенденцією світової біржової торгівлі товарними деривативами стало впровадження нових видів біржових активів. Так, у 2013 р. на китайських біржах було введено цілий ряд нових видів контрактів, зокрема на яйця, вугілля-кокс, енергетичне вугілля, деревину.

1. Структура світової біржової торгівлі, млрд угод*

Біржовий сектор	Роки					Зміна 2013 р. до 2012 р., +/-, %
	2009	2010	2011	2012	2013	
Фондові індекси	6,40	7,4	8,5	6,0	5,4	-11,2
Цінні папери	5,60	6,3	7,1	6,5	6,4	-1,1
Відсоткові ставки	2,50	3,2	3,5	2,9	3,3	+13,6
Сільськогоспо- дарська продукція	0,93	1,3	1	1,37	1,21	-3,3
Енергоресурси	0,66	0,7	0,8	0,9	1,27	+36,7
Валюта	0,98	2,5	3,1	2,4	2,49	-2,3
Кольорові метали	0,46	0,6	0,4	0,6	0,65	+16,6
Дорогоцінні метали	0,15	0,2	0,3	0,3	0,43	+34,9
Інші види	0,1	0,1	0,2	0,2	0,49	+95,2
Всього	17,78	22,4	24,98	21,17	21,64	+2,1

*Джерело: розраховано на основі даних [5].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, основними тенденціями сучасного світового біржового ринку є:

- посилення конкурентної боротьби між провідними світовими біржовими альянсами, яке впливає на поглиблення процесів біржової консолідації на міжконтинентальному рівні;
- універсалізація світових біржових альянсів, яка створює додаткові можливості для хеджерів і спекулянтів, надаючи можливість одночасно користуватися великим спектром фінансових і товарних деривативів;
- зниження темпів світової біржової торгівлі фінансовими деривативами як наслідок продовження світової фінансової кризи;
- зростання обсягів світової біржової торгівлі товарними деривативами, у тому числі, на сільськогосподарську продукцію, що пов'язано з нарощенням обсягів світового виробництва та зростаючою волатильністю на товарних ринках;
- розширення номенклатури товарної групи біржових інструментів на світових біржах, зокрема на китайських та американських, що пов'язано з зростаючим експортним та імпортом потенціалом США та Китаю;
- зростання біржової торгівлі неklasичними видами біржових активів як наслідок підвищення цінової нестабільності й необхідність у хеджуванні ризиків на даних спотових ринках.

Отже, можна констатувати, що сучасний світовий біржовий ринок – це потужний центр світового ціноутворення, прогнозування цін на основні види фінансових інструментів і товарів. Він здатний забезпечити хеджування цінових та курсових ризиків, спекуляцію на основі прозорого й конкурентного ціноутворення. Значний вплив на успішний розвиток

світового біржового ринку мають товарні та фінансові деривативи, застосування яких є цілком доступним за нинішніх умов (глобальна електронізація й консолідація біржових майданчиків) для всіх учасників світових економічних процесів, у тому числі й для вітчизняних. Тому, особливого значення набуває набуття досвіду у використанні світових біржових інструментів у практиці вітчизняних суб'єктів фінансових і товарних ринків.

Список літератури

1. Біржовий ринок: проблеми функціонування та тенденції інноваційного розвитку : монографія / [М. О. Солодкий, С. А. Стасіневич, Т. Ю. Андросович, В. О. Яворська]. – К. : ЦП КОМПРИНТ, 2013. – 215 с.
2. Солодкий М. О. Біржові товарні деривативи: теорія, методологія, практика : монографія / М. О. Солодкий, В. О. Гниляк. – К. : Аграр Медіа Груп, 2012. – С. 58–81.
3. Солодкий М. О. Розвиток світового біржового ринку деривативів / М. О. Солодкий, В. О. Гниляк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 8. – С. 3–8.
4. Will Acworth. Annual Volume Survey: Trading Falls 15,3 % in 2012 [Електронний ресурс] / Will Acworth. – Режим доступу : www.futuresindustry.org
5. Will Acworth. Commodity and interest rate trading push trading higher in 2013 [Електронний ресурс] / Will Acworth. – Режим доступу : <http://www.futuresindustry.org>

Проанализировано современное состояние мирового биржевого рынка. Определена структура мировой биржевой торговли. Охарактеризованы особенности функционирования мировых бирж за географическими регионами. Приведены основные тенденции развития мирового биржевого рынка.

Мировой биржевой рынок, биржевая торговля, биржевой альянс, фьючерсы, опционы.

The modern situation of world derivatives market analyzed. The structure of world derivatives trading described. The main features of functioning of world exchanges by regions characterized. The main tendencies of world commodity exchange market shown.

World derivatives market, exchange trading, exchange mergers, futures, options.